

אשכולות

כִּלְאוֹן פְּלוֹנִי אֶל תְּלִמְדֵי יְשִׁיבַת כְּרֵם בִּיבְנָה

לעילוי נשמת מרן ראש הישיבה הרב חיים יעקב גולדוויכט בן הרה"ח רבי ישראל אלעזר זצ"ל

מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה

ראש הישיבה, הרב בן ציון אלגאזי שליט"א

פרשת לך לך

גליון 270 | ז' חשוון ה'תשע"ד

(שנה שמינית)

17:51 כניסת שבת

18:48 מוצ"ש

ישיבת כרם
ביבנה אבלה
על פטירת גדול
הדור, פוסק
הדור מרן הרב
עובדיה יוסף
זצ"ל.

הגליון מוקדש
לעילוי נשמתו.

ת.נ.צ.ב.ה

בשבוע זה בעונותינו, כבה המאור הגדול מרן הגר"ע יוסף זצ"ל והצטרף לכיבוים של מאורות נוספים שנלקחו מדורנו בשנים האחרונות וחושך יחשיך ארץ ומהלכים אנו כסומים באפילה.

הגר"ע יוסף זצ"ל היה גדול הפוסקים שקמו לעם ישראל בדורות האחרונים, הוא היה דמות פוסק נדירה בשילובה כך שהיה מהלך בגדלות ובבקיאות בלתי נתפסת לבר אנוש בשמי שמיים. יצירותיו הספרותיים, השו"תים ומאמריו היו מותאמים לת"ח גדולים היושבים על מדין ובעולם הישיבות. פסק אחד שיצא מתחת ידו, היה מפליא בהיקפו כיצד אדם שלא נעזר במחשב, בפרוייקט השו"ת וכו' מקיף סביב שאלה אחת מאות ואלפי תשובות מרצף הדורות, מנתח את השאלה באופן מדהים על כל צדדיה ומכריע. חז"ל השוו את מיתת הצדיקים כחורבן בית המקדש. זוויות שונות יש למאמר חז"ל זה אך נראה לי שהסברו כפשוטו, שכאשר היה בית מקדש הייתה כתובת לכל דורש לשאול כלשון הכתוב: "כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין וקמת ועלית אל המקום אשר יאמר ה' ושם בלשכת הגזית אשר בירושלים הייתה הכרעה ברורה ללא עוררין. משחרב הבית אין כתובת להכרעה הלכתית ברורה, ורבו המחלוקות בישראל וקשה לסמוך על הכרעה כזאת או אחרת של גוף אחר כי אינו בטוח שזו ההכרעה. כך היא מיתת אדם גדול, נוצרת חלל על הכרעה של אדם בעל כתפיים רחבות שפסיקותיו הם לאמתה של תורה ללא כחל ושרק והינד שקט ובטוח שאם הרב עובדיה פסק יש לך בשקט על מי לסמוך ונחלה אתה באילני רברבי, הרב באמרותיו, בהלכותיו ובהליכותיו חתר כל הזמן לאמתה של תורה ובגלל גדולתו קיים בעצמו "לא תגורו מפני איש" פעמים שפסק מסוים לא התאים לציבור כזה או אחר, פעמים שזה לא נעם לציבור כזה או לא התאים להשקפת העולם של ציבור אחר את הרב זצ"ל זה לא עניין הוא חתר אל האמת ומשהגיע אליה אמרה ללא חת. וכלשונו תמיד "סהדי במרומים שאת האלוקים אני ירא". זכיתי להיות בקרבתו של הרב בצעירותי ממש במחיצתו ומאוחר יותר לשמוע את שיעוריו המתוקים מדבש, ונשאלת השאלה מי הוא האדם הגדול באמת? נראה שזהו שיכול לרדת לקטנים באמת, לדבר אליהם בגובה העיניים, לדבר בשפתם, לרומם ולשמר אותם בשמחה של מצווה ובין רגע לצלול לעומקה של הלכה. שרוב שומעי לקחו בשיעורים לא הצליחו להשיג מקצת השגתו בהלכה. הוא היה מוצב ארצה בחיי העם והאומה, אך ראשו הגיע השמימה. עוד נספר לילדינו ונכדנו שזכינו לחיות בדורו של הרב עובדיה זצ"ל.

העלון יוצא לאור ע"י

ישיבת כרם ביבנה

www.KBY.org.il

לתגובות ולהארות:

eshckolot@gmail.com

מערכת אשכולות

הרב אורי בצלאל פישר

יצחק זיטר

במזיד אינו אלא מנאץ, כ"ש במקום שעשה איסור במזיד בשאט נפש וכעת התחרט.

וכן לפי הפוסקים (הוב"ד בשדי חמד שם אות ט"ו) הסוברים ששייך איסור מצווה הבאה בעבירה גם כשבשעת המצווה כבר נגמרה העבירה, יש להוכיח כדברי מרן זצ"ל. ואף דהוי פלוגתא, מ"מ הא קי"ל סב"ל.

עכ"פ, נראה לבאר את עיקר מחלוקת מרן זצ"ל והרב משה לוי, עפ"י מה שיש לחקור בגדר ברכת הגומל.

כתב **הרא"ש** (פ"ט דברכות סימן ג') "ונהגו באשכנז וצרפת שאין מברכין ברכת הגומל כשהולכים מעיר לעיר דס"ל שלא הצריכו להודות אלא הולכי מדבריות דשכיחי ביה חיות וליסטים והא דאמרינן בירושלמי כל הדרכים בחזקת סכנה לא אמרו אלא לענין תפלת הדרך בלבד שבכל הדרכים צריך אדם לבקש על נפשו אבל ברכת הגומל במקום תודה נתקנה" עכ"ל. אך **הרמב"ן** (תורת האדם שער המיחוש ענין הרפואה) כתב "דלאו דוקא בחולי שיש בו סכנה ולא במכה של חלל אלא כל שעלה למטה וירד צריך להודות שדומה כמי שהעלוהו לגרדום לידון (שבת ל"ב) וכן בדרך כל הולכי דרכים צריכים להודות". אם כן, נחלקו הרא"ש והרמב"ן האם מברכים על נסיעה מעיר לעיר. וצ"ב במאי קמפילגי?

ונראה לומר, דהנהגה כל ברכות ההודאה אין צורך שהאדם ירגיש חובה מעצמו להודות ולשבח לה אלא עצם המציאות שהקב"ה עשה לך חסד מצריכה אותך לברך - גם אדם שלא מרגיש שמחה עצומה כשפקח את עיניו בבורך צריך לברך פוקח עורים כי במציאות ה' עשה עמו חסד שפקח את עיניו. וסובר **הרמב"ן** שהוא הדין לברכת הגומל כיון שבדרך יש סכנות וכן בכל חולי יש סכנות מיתה שדומה כמי שהעלוהו לגרדום צריך לברך בכל דרך ובכל חולי². ולכן סובר הרמב"ן שעצם הנסיעה מעיר לעיר זו סכנה וצריך להודות על הנס, אבל **הרא"ש** סובר שברכת הגומל חלוקה במהותה משאר ברכות ההודאה בכך שכל עניינה הוא שהאדם מרגיש שמחה על החסד שעשה עמו הקב"ה ומרגיש צורך להודות ולהלל ובאו חז"ל ו'ניתבו' את הרגש הזה למסגרת של ברכת הגומל³. אדם שרואה ים לא תמיד מרגיש צורך פנימי להודות, אך אדם שנעשה לו באופן אישי נס מרגיש רצון להודות. זה מה שכתב הרא"ש - "והא דאמרינן בירושלמי כל הדרכים בחזקת סכנה לא אמרו אלא לענין תפילת הדרך בלבד דבכל הדרכים צריך האדם לבקש על נפשו אבל ברכת הגומל במקום תודה נתקנה". היינו, שלפני שנוסע שזה גדר של 'תפילה' מתפלל על כל צרה שלא תבוא אך כשגמר את נסיעתו שזה גדר של הודאה, כיון שלא מרגיש באמת בחזרתו לביתו צורך להודות לה' שהנסיעה עברה בשלום אינו מברך כי לא מרגיש שהיה פה משהו מיוחד אך אם עבר במקום סכנה או השתחרר מהכלא מרגיש צורך להודות ואז מברך.

ועיינו **מגן אברהם** ריש סימן ריש' שכתב שברכת הגומל היא רשות וביאר **החת"ס** (סימן נא') שתקנה נגד קרבן תודה שהוא רשות ולא חובה על שמחת הלב והרגשת הנפש בהודאה להשי"ת ושמחת הלב הוא דבר התלוי בידי כל אחד ואחד. עכ"ל. ולכן סובר הרא"ש שדוקא במקום סכנה מברך. ואולי זו המח' שהובאה בבי"י (ריט', ו') בין הטור לרמב"ן עד מתי יכול לברך **דהטור** כתב כל זמן שירצה וכתב **הבי"י** "זו היא סברת רבינו אבל באורחות חיים כתוב בשם **הרמב"ן** דעד ג' ימים מברכין ואני מצאתי כתוב דענינא מדאמרינן בעירובין הבא מן הדרך לא יתפלל עד ג' ימים נראה דעד ג' ימים קרוי בא מן הדרך" היינו דהטור ס"ל כאביו הרא"ש דדינה כתודה שמברך מתי שרוצה אך הרמב"ן לטעמיה דהוי ככל ברכות ההודאה שיש זמן קצוב להודאה והיינו כשקרוי בא מן הדרך.

ולפי"ז נראה לבאר, גם את מחלוקת הרב עובדיה והרב משה לוי. אם הברכה נתקנה על הרגשת האדם אז כאשר הוא ניסה להתאבד ואעפ"כ הקב"ה ריחם עליו ופדאיהו משחת אזי הוא מרגיש צורך כפול להודות. אך אם זו תקנת חכמים ככל הברכות שפיר י"ל שכיון שהכניס את עצמו לכך במזיד ובשאט נפש לא תיקנו לו שיברך. ולפי"ז יש סמך לדברי הגר"ע מכך שמרן פסק כרמב"ן. ובדעת הרב משה לוי צ"ל, שגם אם זו תקנת חכמים כיון שכעת הוא התחרט וחזר בתשובה תיקנו חכמים שיברך.

² ועיינו **לרמב"ן** בסוף פרשת בא (שמות י"ג, ט"ז) שכתב: "ומן הניסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בניסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם ניסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם בין ברבים בין ביחיד".

³ כעין זה מצינו בדיני אבלות. ישנם שני סוגי אבלות - אבלות על קרובים ואבלות על החורבן. בשניהם דיני האבלות מדורגים לפי הזמן, אלא שבאבלות על קרובים האבלות מקילה והולכת, ובאבלות על בית המקדש האבלות מחמירה והולכת עד תשעה באב. והטעם הוא, שכשנפטר לאדם קרוב משפחה הוא מרגיש לבד את עומק הצער. אין צורך באמצעים חיצוניים לכך. וחז"ל, בהלכותיהם, עוזרים לו לחזור לשגרה, לפור את האבל, ולצאת בהדרגה מן היגון. אך באבלות על בית המקדש אנו בעוונותינו לא כ"כ מרגישים אותה, וחז"ל לאט לאט מכניסים אותנו למצב של אבלות. תחילה שלוש השבועות אחר כך תשעת הימים. שבוע שחל בו, ערב תשעה באב, ויום תשעה באב עצמו.

וכעין זה אפ"ל כאן שלפי הרא"ש ברכת הגומל דומה לאבלות על קרובים, שחז"ל מנתבים את הרגש הקיים, ולפי הרמב"ן חז"ל הם שמחנכים אותנו מתי להודות לקב"ה.

פסק הרב עובדיה זצ"ל בשו"ת **יחווה דעת** (ח"ד סימן י"ד) שמי שניסה להתאבד ע"י שתיית רעל, ובעזרת טיפול רפואי שב לאיתנו, לא יברך ברכת הגומל "שמאחר שעשה בשאט נפש לשלוח יד בנפשו, שעונושו חמור יותר מסתם שופכי דמים, עד שאמרו שהמאבד עצמו לדעת אין לו חלק לעולם הבא (רבה בשו"ת יביע אומר חלק ו' חלק יורה דעה סימן לו), אין לו לברך הגומל כשניצל, שעליו נאמר 'ובצוע ברך ניאץ ה' ', שמזכיר עונו בתוך קהל ועדה, והברכה באופן כזה היא מנחת זיכרון מזכרת עוון. ולכן שב ואל תעשה עדיף" עכ"ל.

וכן פסק **אבי מורי שליט"א** בספרו אמרי תודה עמוד קט"ו אות כ"ב. ע"ש בהערה 33. וע"ע שם בפרק ב' הערה 9 לגבי יולדת מזנות.

והנה **הגאון הרב משה לוי** זצ"ל (ברכת ה' חלק ד' פרק ו' עמוד תכ"ה הערה 44) הביא את דברי היחווה דעת וכתב עליו: "ואחרי" מהדר"ג אין סברתו מוכרחת, דהא ודאי עסקינן שהתחרט על מעשיו וחזר בתשובה מהאיסור שעשה, ובא עתה להודות לה' לברך הגומל לחייבים טובות ולמה נחשב מנאץ ח"ו, ואם כי נזכרים מעשיו הרעים בזה מ"מ אחר שהתחרט וחזר בתשובה אין בזה כלום, אדרבה יראו רבים ויראו ויבטחו בה' ולא יעשו כמותו יותר. לפיכך נלע"ד שהעיקר בזה כדעת הרב לב חיים שצריך לברך הגומל, ואין לחוש בזה לסב"ל".

ולכן פסק שם (אות י"ט): "מי שניסה לאבד עצמו לדעת ע"י בליעת רעל וכיו"ב, והצילוהו הרופאים והתרפא לגמרי אעפ"י שעשה איסור גדול צריך לברך ברכת הגומל שהרי למרות הכל ניצל ממוות בחסדי ה' וברחמי". ולפענ"ד ניתן להוכיח כדברי מרן זצ"ל, מהא דקיי"ל (או"ח סימן קצ"ו ס"א) שהאוכל אוכל שאסור באכילה אפילו מדברי סופרים לא יברך לא לפניו ולא לאחריו. והנה, לפי סברת הרב ברכת ה' ז"ל, שאחר שהתחרט וחזר בתשובה אין בזה משום מנאץ ח"ו, מדוע לא יברך לאחריו? ואין לומר דאירי כשלא התחרט, דהא ה"ט" (סק"א) כתב שאם אכל בשוגג יברך לאחריו, (וכן פסק המשולב סק"ד), והרב ברכת ה' גופיה כתב (ח"ב פ"א אות כ"ב הערה 82) שכבר דחו דבריו המאמר מרדכי סק"ג, והכתב סופר סימן כ"ב, והובאו דבריהם בכה"ח והסכים עמהם. "וכן משמעות כל הפוסקים שאין לחלק בזה בין שוגג למזיד" (לשון הברכה ה'). וכיון שאף בשוגג שלא עשה כלל איסור במזיד אמרינן דלא מברך דאינו אלא מנאץ (כמבואר בב"י שם), כ"ש באדם שעשה מעשה 'במזיד בשאט נפש' שלא יברך אף שכעת חזר בתשובה.

אמנם, לכאורה ניתן לדחות ראיה זו על פי דברי **האבן האזל** (פ"א מברכות הי"ט) שכתב לחדש שטעם הרמב"ם (שהוא מקורו של השו"ע בסימן קצ"ו) שאין מברכים על אכילת איסור הוא "משום דהוי אוכל שאינו ראוי לאכילה דס"ל דדין ברכה לא נאמרה אלא כשאוכל מאכל המותר לאכול שניתן לנו לאכילה, אבל זה שאינו ראוי לאכול אין בו דין ברכה כלל, דזה לא נתן לנו לאכול והוי אינו חזי לאכילה, וכדמבואר בקרא 'וברכת על הארץ הטובה אשר נתן לך' ודבר איסור לא נתנו ה' לאכול ואין בו דין ברכה... אך בברכת המצוות ודאי איכא חיוב ברכה על המצווה".

ולפי"ז יש לומר, שבברכת הגומל שלא שייך ה"ט ש"אין בו דין ברכה כלל", יכול לברך. אמנם נראה, שכיון שע"פ חידושו תירץ האבן האזל כמה וכמה קושיות של רבנן קדמאי וביניהם מרן הכסף משנה ז"ל בכמה מקומות, לדינא אזלינן בתר דברי מרן הכסף משנה שלא ס"ל כאבן האזל. וכעין זה כתב **היביע אומר** במקום אחר (ח"ח סימן מ"ח) שאף ש' שמעון שקאפ בשערי יושר תירץ לפי חידושו את קושיות ה'הר"ן והר"ן, לדינא אנו אין לנו אלא דברי הראשונים, שמכך שלא תירצו כדבריו מוכח שלא ס"ל כוותיה.

ועוד, שיש לומר שברכת הגומל דמיא טפי לברכת הנהנין ולא לברכת המצוות. כיון שדין ברכת השבח לא נאמר כשעושה מעשה האסור ורק כשהפצא מותר תיקנו ברכה, כמו הגוזל מצה שכתב שם האבן האזל. וכן נראה מדברי **הכתב סופר** (סימן כ"ב) שחילק ג"כ בין ברכת המצוות לברכת הנהנין וכתב לאחר מכן: "באוכל דבר איסור הגם שנהנה אין ראוי לו לברך ולהודות לה' שברא דבר זה להנות בו כיון שטוב ה' לו שלא ה' ולא נברא כיון שהוא לו למכשול ולפוקה, ול"מ כשאוכל במזיד שאין ראוי לברך לה' שברא בעולמו כן שזה ניאוצו שמברך ה' שברא בעולמו דבר שעושה בו נגד רצונו ואפי"ן בשוגג אין ראוי לו לברך שטוב ה' לו שלא ה' ולא ה' נכשל בו כי גם בלא דעת נפש לא טוב וקצת עבירה בידי" עכ"ל.

ומלשונו משמע, שלאו דוקא בברכת הנהנין אלא בכל הודאה להי"ת "אין ראוי לו לברך שטוב ה' לו שלא ה'".

עכ"פ, ניתן להביא עוד ראיה לדברי היחווה דעת ממה שהעלה **השדי חמד** (ח"ד מערכת המ"ם כלל ע"ז אות ח') שרוב הפוסקים ס"ל שגם בשוגג יש דין מצווה הבאה בעבירה (וע"ש שאמנם המהר"ם שיק בסימן רצ"ה כתב להוכיח מר"ת דס"ל שבשוגג ליכא מצהב"ע מ"מ ר"ת הוי יחיד לגבי שאר הפוסקים). וכן פסק היביע אומר בח"ב חאה"ע סימן א' אות י"א. ושם בסימן י"ט אות ו' כתב ש"רוב הראשונים הסכימו דאף בשוגג אמרינן מצווה הבאה בעבירה". ולאורה הדברים ק"ו, ומה במקום שלא עשה כלל איסור

¹ ואגב אעירה, שהנהגה השדי חמד כתב שם: "והרב מקנה אברהם כתב להוכיח דיש לחלק בין מזיד לשוגג ושוב דחה ראייתו וכתב שבמקום אחר כתב לדעת הראב"ד דמחלק בין מזיד לשוגג ע"ש ולא ידענו איזה מקומן של דברי הראב"ד". ואולי, זהו הראב"ד המובא בב"י בסימן קצ"ו שסובר שמברכים על אכילת איסור לפי מה שכתב ה"ט" בסק"א לחדש "דגם הראב"ד אינו חולק על אוכל איסור במזיד אלא על האוכל בשוגג".

לך לך עד שתגיע

רוץ ואל תעצור

לך לך אל מקום לא ידוע

רק אמונתך תוכל לעזור

לך לך אל קשיים וסבל

בכבשן חייך נפשך תצטרף

לך לך אל נחלה ותכל

ובין כתפיד כבודו עליך חופף

ונשתעבדו בניו למצרים מאתים ועשר שנים? ..ורבי יוחנן אמר: שהפריש בני אדם מלהכנס תחת כנפי השכינה, שנאמר: תן לי הנפש והרכוש קח לך].

גם הברכה השנייה – 'ואברכך' נתממשה באותו המעשה כשברכו הקב"ה בנכסים רבים וכמו שאמר לו מלך סדום – 'והרכוש קח לך'. ועוד נתגדל שמו של אברהם כלוחם וכובש אמיץ לב שזהו עיקר גידול השם וכמו שנאמר לדוד:

ועתה פה תאמר לעבדי לך פה אמר ה' צבאות אני לקחתני מן הנהר מאחר הצאן להיות נגיד על עמי על ישראל: נאקה עמך בכל אשר הלכת נאקרתה את כל איגית מפגית ועשיתי לך שם גדול פשם הגדלים אשר בארץ

בעקבות אותו נצחון נתברך אברהם מפיו של מלכי צדק מלך שלם ובזה נתקיים בו 'והיה ברכה' שפירושו אנשים יברכוך [עני פירוש שד"ל לפסוק]. ומסתבר שבמלכי צדק עצמו נתקיים דבר ה' ואברהם מברכך. ובמלך סדום שחשד באברהם שבשביל הממון יצא למלחמה נתקיים 'ומקללך אור'. הרווחה הגדולה לכל עמי האזור, שנקשרה בשחרור מעולו של כדורלעומר וחביריו נתלתה באברהם ובזה נתקיימה הברכה האחרונה 'ונברכו בך כל משפחות האדמה' כתרגומו של אונקלוס 'ויתברכוך בדילך כל זרעית ארעא'.

ועדיין אין אנו יודעים היכן ראה אברהם את כל הארץ. ניתן אולי להציע כי 'המקום אשר אתה שם' ממנו ראה אברהם בנבואתו את כל הארץ היה בהר המוריה, במקום עליו עתיד להבנות בית הבחירה. הצעה זו יכולה להסמך על העובדה שעם תום המלחמה בארבעת המלכים מגיע אברהם לתחומו של מלכי צדק מלך שלם הוא מלך ירושלים [אונקלוס ומדרשים]. לדרכנו חזר אברהם אל המקום בו הראה לו הקב"ה את הארץ העתידה להנתן לו. באותו המקום עצמו ביקש אברהם להודות לקב"ה על קיום ההבטחה וכיבוש הארץ. אין ספק כי אין 'מקום' ראוי יותר לראיית הארץ מאשר ירושלים והר המוריה. ייתכן שנרמז הדבר לאברהם בפעם הנוספת בה נאמר לו 'לך לך' [אין במקרא היקרות נוספת של הביטוי לך לך] והיא בציווי על העקידה –

ויאמר קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק ולך לך אל ארץ המריה והעלהו שם לעלה על אחד ההרים אשר אמר אליך

שוב נאמר לאברהם 'לך לך' ושוב לא נאמר לו מראש להיכן בדיוק הוא יגיע ושוב הביאהו דבר ה' אל אותו מקום עצמו. ואולי זהו משמעות השם 'ארץ המוריה' כדברי רבי יהודה בר פדייה המופיעים בפסיקתא רבתי [פיס' מ']:

דבר אחר ארץ המוריה אמר רבי יהודה בר פדייה מוריה אמר לו להיכן הוא, אמר לו לארץ שאני מראה אותך נצטווה אברהם ללכת לארץ הנראית אליו והליכה זו באה לידי שלמות עניינה בהליכה אל בית ה' שם מקבלת הישיבה בארץ ה' את משמעותה האמיתית. ורמז יש בדבר שראיה שראה אברהם, את כל ארץ ישראל ראה, שהרי תיבת ארא"ך כשתמלא אותה כן: אל"ף ריש אל"ף כ"ף יעלה בגימטריה 832 בדיוק כגימטריה של ארץ ישראל.

מסעו הארוך של אברהם אבי האומה החל בציווי 'לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך'. ציווי של הקב"ה להניח מאחור את כל היקר לאדם לוהה בברכות והבטחות על העתיד, ושבע ברכות נמנו כאן:

(א) ונאעשך לגוי גדול (ב) ונאברכך (ג) ונאגדלה שמתך (ד) והיה ברכה: (ה) ונאברכה מברכתך (ו) ומקללך אאר (ז) ונברכו בך כל משפחות האדמה:

כל הברכות הללו אמורות להתקיים באברהם בשעה שיגיע לאותה ארץ שהקב"ה יראהו – 'אל הארץ אשר אראך'. וסתם הכתוב ולא פירש היאך הוא עתיד להראות אותה לאברהם ומה טיבה של אותה ראייה. ניתן היה להציע כי דבר ה' אל אברהם באלוני מורה 'לזרעך אתן את הארץ הזאת' הוא קיומה של האמירה 'אשר אראך', אלא שלא ראה שם אברהם דבר מלבד שמיעת דבר ה' שבא אליו בנבואה ואש שירדה מן השמים לאכול את קרבנו. דומה שאותה ראייה של הארץ נתרחשה בשעה שלוט נפרד מאברהם וה' נתגלה אליו שוב:

וה' אמר אל אברם אחרי הפך לוט מעמו שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפנה ונגבה וקדמה וימה: כי את כל הארץ אשר ראה לך אתננה ולזרעך עד עולם:

אברהם רואה את כל הארץ. מעצמנו אנו מבינים שראיה זו בנבואה הייתה, שהרי את כל הארץ בבת אחת ניתן לראות רק במראה הנבואה. ראייה זו של אברהם הייתה הרגע בו התממש דבר ה': 'אל הארץ אשר אראך'. ומאותה שעה ואילך החלו להתממש שאר ההבטחות שהבטיח הקב"ה לאברהם. משניצח אברהם את ארבעת המלכים הפך מחנה אברהם לגוי גדול שהרי כל אותם רבבות שהציל אברהם מתחת יד כדורלעומר וחביריו, אלולא השיבם אברהם למלך סדום, יכולים היו להשאר תחת ידו וללמוד מדרכיו. [כך אנו למדים מדבריו של רבי יוחנן במסכת נדרים לב' מפני מה נענש אברהם אבינו

¹ כך פירש רד"ק בפסוק ז'.

דברי פרידה מהרב עובדיה יוסף זצ"ל

שגי'א מזוז (ה')

נקודת מחשבה

ב. אם הרב עובדיה היה מוצא איזה רשב"א שהיה "הורס" לו את היתרי העגונות שלו זה היה פוגם בגדלותו? הוא היה מקבל פחות גן עדן? היה "ממרן עד מרן" אחר?! הבל הבלים.
ג. שכחו שגם ל"מריה דקולא" יש כמה חומרות-לדוג' נגד פיאה נוכרית, טלטול מוקצה שלא לצורך, הוצאת שבת כר"ת וכו', האם הפסקים הנ"ל "מקטינים" את גדלותו?
ההשקפה הנ"ל הינה השקפה חולה ומסוכנת, רב לא נמדד בכמה הוא "התאים עצמו להווי הישראלי" אלא כמה הוא תלמיד חכם וירא"ש, הפסיקות הנ"ל יכולות להוות "סימן" לגדלותו של הרב עובדיה אך לא "סיבה" לגדלותו.
2) הרב עובדיה לא "מנהיגה הרוחני של ש"ס". יש לי הרגשה חזקה שאריה דרעי ואטיאס פתחו יביע אומר פחות פעמים מאשר ר' אופיר שירה או דניאל סגרון ושניהם לא ש"סניקים.

בתור חובב תקשורת מובהק ולהבדיל חובב הרב עובדיה גדול מצאתי עצמי בשעות שלאחר פטירת הרב עובדיה מאזין לרדיו בדבקות כמעט קדושה (אפי' וויתרתי על ש"צ!) ושמתתי לב ל2 טעויות יסודיות שיש בציבור (נלמד על "עמי מימרן" ודומיו זכות "דלחודדי עבד").

1) כל המרואיינים ציינו את גדלותו של "מרן" שהתיר את עגונות יום כיפור, שקבע שקהילת "ביתא ישראל" (קהילה באתיופיה) הינם יהודים, בעד היתר מכירה, פסק שמותר לפדות את גלעד שליט תמורת 1000 מחבלים וכו' ושלוש תשובות בדבר:
א. ע"פ מד שקלול זה הרב אלישיב לדוג' הוא אחד מקטני הדור חו"ח, הוא לא התיר לשחרר את גלעד לא התיר את העגונות ולא את ביתא ישראל, מתנגד להיתר מכירה בתוקף, פוסק שחילונים אינם תינוקות שנשבו, מוות מוחי אינו מוות, נגד תרומת איברים, ממש עם הארץ גמור, לא בטוח שהיה מתקבל לשיבה.

לאורו נלך

ר' מרדכי חיימוב

נקודת מחשבה

בחיים היה מוסיף והולך בעוד ותעצמות בחידושי התורה הנפלאים שלו לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. מספרים בני משפחתו של הרב, שהרב היה לקראת סוף כתיבת חלק הי"א של שו"ת יביע אומר ועוד יש הרבה כתבים הן בהלכה, הן באגדה והן בפרשיות השבוע אשר רק חיכו לצאת לאור. והן עתה היה לאין מחמד כל עין.
"אשרי עין ראתה כל אלה". אשרינו שזכינו להיות בדור שהרב היה בו. אדם עם מיזוג תכונות נדיר ביותר. יש שהוא בקי גדול שעולה על חריפותו ויש חריף שעולה על בקיאותו. יש שהוא גדול במידות שמסתיר את למדנותו ויש למדן שלמדנותו מסתירה את תרומיות מידותיו. יש שהוא דרשן גדול ויש שהוא יודע לבטא את דבריו בספריו. יש שהוא סגור בד' אמותיו ויש שהוא מלמד ברבים. יש שמלמד את דלת העם ויש שיושב בשבת תחכמוני.
מיזוג זה נמצא אצל הרב עובדיה יוסף זצ"ל. מצד אחד הבקיות הענקית עד כדי שליטה מוחלטת עד לאחרוני האחרונים ומצד שני החריפות העצומה והמפחידה שבהערה אחת או שתיים דוחה סברות פלפוליות. ההעמקה האדירה במים אדירים ולצלול בעומקה של תורה ולדלות פנינים יקרים. מצד אחד יוצא לעם לדרוש דרשות ולשזור משלים, כדי לקרבם לאביהם שבשמים. מאידך להיות מסוגר בחדרו ולכתוב וללון בעומקה של הלכה. יראת ה' שקודמת לחכמתו וקידוש שם שמים שהיה עושה ומלהיב את הציבור. ואת חלק מתכונותיו שהזכרתי ואת כל גדולתו רתם לעבודת ה' ולהחזיר את העם לעבודת ה'.
איך שאני רואה את הדברים, מי שרוצה ללכת לאורו של מרן, צריך להכיר את תכונותיו שלו ולראות איך הוא מצליח להלהיב את סביבתו לעבודת ה'. הכותב בכאב עצום על האבידה הגדולה ותפילה לעתיד לביאת משיח צדקנו – אמן.

אין אנו יודעים את גודל האבידה שאיבדנו וכבר אמר ירמיהו (ו. כו): "בת עמי חגרי שק אבל יחיד עשי לך". בספרים כתבו משל על כך: ארמון של מלך נהדר נשרף ועלה באש. כל העוברים ושבים שראוהו כבר בתפארתו ועתה נהפך לאיי חרבות פרצו בבכי. כשעבר שם שר אחד מרואי פני המלך נגשו אליו בעיניים זולגות דמעות והביעו לפניו את צערם ויגונם על הארמון הנהדר והמבריק אשר נשרף כליל. נענה השר ואמר מה אתם יודעים מן הארמון הזה, אני צריך לבכות יותר מכך כי ידעתי גם את פנימיותו של הארמון שהיה מלא אוצרות וסגולות מלכים, ספרים נכבדים ועתיקי יומין אשר אין להם תחליף. פנינים ומרגליות שאין כמותם בכל העולם. אתם בוכים על יופיו החיצוני ואני מה אענה ומה אומר על שאיבדנו את יופיו הפנימי.

הנמשל כל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה' שמו הולך לפניו שדורש טוב לעמו, הוצק חן בשפתותיו. אבל, איננו יודעים עד כמה היתה גאונותו בתורה, סיני ועוקר הרים מפלפל אשר כל רז לא אניס ליה. שולט בכל ספרי הראשונים והאחרונים ואחרוני האחרונים ורק יחידי סגולה יכולים להיערך גודל האבידה אשר איבדנו וזהו "אבל יחיד עשי לך".

חז"ל אמרו הרואה ספר תורה שנקרע או נשרף, חייב לקרוע שתי קריעות. אחת על הכתוב ואחת על הגויל. וביארו המפרשים דרך רמז, דמבואר במועד קטן שיציאת נשמה של תלמיד חכם דומה לספר תורה שנשרף. לכן, תלמיד חכם שלא מלאו ימי צבאו יש לבכות ולקונן בכפליים. ראשית על הכתב היינו מה שלמד, קרא, שנה וחידיש חידושי תורה ושנית על הגויל – על יריעות החיים שלא הספיק עדיין למלאותן. כלומר, האפשרויות לעתיד שלא יצאו לפועל, שאילו היה נשאר בחיים אין ספק שהיה מוסיף והולך מחיל אל חיל בלימוד התורה ובמעשים טובים. ואף האי שופרא דבלי בארעא אלמלי נשאר איתנו

שאלה שבועית

ראש הישיבה, הרב בן ציון אלגאזי שליט"א

ידוע הכלל שאין הולכים בממון אחר הרוב. אם כן, יש לשאול מדוע בדיני ממונות כשיש רוב בבית דין שפסק לאחד הצדדים, הולכים אחר רוב הדיינים?